

Siunčiama tik elektroniniu paštu

LR Sveikatos Apsaugos Ministrui p. A. Dulkiui
LR Sveikatos apsaugos ministerija
Vilniaus g. 33, Vilnius 01506

Žiniai:

Valstybinė ligonių kasa prie SAM;
LR Seimo Sveikatos reikalų komitetas;
LR Vyriausybė;
Neįgalųjų reikalų departamentas prie SADM.

Kam tai aktualu:
Lietuvos Respublikos Nevyriausybinių organizacijų;
Socialinės globos įstaigos.

**Dėl Lietuvos Respublikos Farmacijos įstatymo Nr. X-709 2, 8, 57 ir 59 straipsnių
pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343
10 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto**

Mes, UAB Essity Lithuania, susipažinome su Lietuvos Respublikos Farmacijos įstatymo Nr. X-709 2, 8, 57 ir 59 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 10 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu ir norime pateikti savo nuomonę dėl šių pakeitimų galimos neigiamos įtakos pacientams, nelaikantiems šlapimo ir (ar) išmatų ir naudojantiems šlapimą ir (ar) išmatas sugeriančias priemones (įklotus, sauskelnes, vienkartinės paklodes).

Pažymėtina, kad, rengiant diskutuojamų įstatymų projektus, kaip ir patys projekto rengėjai nurodė, **nebuvo pakviesta nei viena šalis, kurioms turės įtakos būsimi pakeitimai, nebuvo specialistų vertinimų ir išvadų.** Rengiant projektą nebuvo atsižvelgta į vartotojų lūkesčius ir projekto įgyvendinimo iššūkius, galimas būsimų pakeitimų pasekmes, tačiau įstatymų projektų aiškinamuosiuose dokumentuose įstatymų rengėjai nurodė, kad „*priėmus įstatymo projektą neigiamų pasekmių vartotojams nenumatoma*“, su kuo mes **visiškai nesutinkame** dėl žemiau pateiktų paaiškinimų.

Minėtus įstatymų projektus vertinsime šlapimo ir (ar) išmatų sugeriančių priemonių atžvilgiu, tačiau manome, tai gali būti vienodai aktualu ir kitoms į kompensuojamųjų sąrašus įtrauktoms medicinos pagalbos priemonėms (toliau - MPP).

Pirma, Lietuvos Respublikos Farmacijos įstatymo Nr. X-709 57 straipsnio 12 punkte yra numatyta, kad „*I Kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių kainyną ar jo pakeitimus įrašomos kompensuojamosios medicinos pagalbos priemonės, kurių priemokos atitinka vieną iš šių kriterijų:*

1) paciento priemoka neviršija 50 proc. medicinos pagalbos priemonės bazinės kainos ir praėjusių metų 50 proc. vidutinės kompensuojamųjų medicinos pagalbos

priemonių recepto kainos ir yra ne didesnė nei 20,33 Eur už medicinos pagalbos priemonės pakuotę;

2) apskaičiuota paciento priemoka neatitinka šios dalies 1 punkte nustatyto kriterijaus, tačiau atitinka vieną iš šių sąlygų:

a) sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka tiekėjas nusprendė taikyti Lietuvai taikomai medicinos pagalbos priemonės kainai tokio dydžio nuolaidą, kurią pritaikius apskaičiuota paciento priemoka atitiktų šios dalies 1 punkte nustatytą kriterijų;

b) įvertinus paraiškas, nurodytas šio įstatymo 59 straipsnyje, nustatoma, kad nė vienos atitinkamos grupės medicinos pagalbos priemonės, kurios funkcinės ar techninės savybės yra tokios pat, priemoka neatitinka šios dalies 1 punkte nustatyto kriterijaus – šiuo atveju į tokią Kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių grupę įtraukiama po vieną tokias pat funkcines ir technines savybes turinčių medicinos pagalbos priemonę, kurios paciento priemoka yra didesnė negu nurodyta šios dalies 1 punkte, tačiau mažesnė už kitų tokias pat funkcines ir technines savybes turinčių tos grupės medicinos pagalbos priemonių.

Norime pažymėti, kad Lietuvos Respublikos Farmacijos įstatymo Nr. X-709 57 straipsnio 12 punkto 1 papunktyje numatytuose reikalavimuose (...paciento priemoka neviršija 50 proc. medicinos pagalbos priemonės bazinės kainos ir praėjusių metų 50 proc. vidutinės kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių recepto kainos ir yra ne didesnė nei 20,33 Eur už medicinos pagalbos priemonės pakuotę) yra įtvirtinta, kad į MPP kainyną galės būti įrašomos tik tos priemonės, kurios atitinka minėtame papunktyje nurodytus reikalavimus, arba vieną iš sąlygų 2 papunktyje.

Priėmus Lietuvos Respublikos Farmacijos įstatymo Nr. X-709 57 straipsnio 12 punkto 1 papunktyje numatytus pakeitimus matome realią grėsmę, kad didžioji dalis (apie 90%) šlapimo ir (ar) išmatų nelaikymui skirtų sugeriančių produktų **nebepateks** į kompensuojamųjų MPP kainyną.

2020 m. spalio 26 d. LR sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-2365 yra patvirtintas ambulatoriniam gydymui skirtų kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių grupių ir šioms grupėms priskiriamų medicinos pagalbos priemonių jų bazinei kainai apskaičiuoti sąrašas, kurio medicinos pagalbos priemonės paskirties grupėje – „Priemonės nelaikantiesiems šlapimo ir (ar) išmatų“ yra kompensuojama įklotai, sauskelnės ir vienkartinės paklodės.

Pagal minėtą sveikatos apsaugos ministro įsakymą į kompensuojamųjų MPP „įklotų“ grupes įtraukiami produktai, kurių sugeriamumas **300 ml ir daugiau**.

„Sauskelių“ grupė yra suskirstyta remiantis trimis kriterijais: (i) pagal gaminių tipą (**anatominės sauskelnės, juostinės sauskelnės ir sauskelnės-kelnaitės**); (ii) pagal dydį (**mažos**, prie kurios priskirtos XXS, XS ir S dydžių sauskelnės, **vidutinės ir didelės**, į didelio dydžio sauskelių grupę yra priskirtos L, XL, XXL ir didesnio dydžio sauskelnės); (iii) pagal sugeriamumo laipsnį (sauskelnės-kelnaitės sugeriamumas **daugiau kaip 500 ml**, anatominės ir juostinės sauskelnės – **nuo 500 ml ir ne daugiau kaip 2500 ml**, bei **daugiau kaip 2500 ml**).

„Vienkartinių paklodžių“ grupė yra suskirstyta į **nuo 20 dm² iki 40 dm²** bei **didesnės negu 40 dm²**.

Atsižvelgiant į sveikatos apsaugos ministro patvirtintą „Priemonės nelaikantiesiems šlapimo ir (ar) išmatų“ priemonių sąrašą galime konstatuoti, kad **į tas pačias grupes patenka labai skirtingos kokybės bei techninių savybių produktai**.

Kaip pavyzdžiui, (i) į vieną įklotų grupę patenka įklotai ir tie, kurie sugeria 300 ml, ir tie, kurie sugeria 3000 ml ir daugiau; (ii) į vieną anatominių arba juostinių sauskelių grupę, kurių sugeriamumas yra nuo 500 ml ir ne daugiau kaip 2500 ml, patenka sauskelnės, kurių sugeriamumas ir 500 ml ir 2500 ml; o (iii) į kitą grupę, kurių sugeriamumas daugiau kaip 2500 ml patenka sauskelnės, kurios sugeria 2500 ml, 4500 ml

ar net daugiau, (iv) į sauskelnių-kelnaičių grupę patenka visi atitinkami produktai, kurių sugeriamumas ne mažiau kaip 500 ml. t.y. į to paties dydžio sauskelnių-kelnaičių grupę patenka produktai, sugeriantys 500 ml ir 2600 ml ar daugiau.

Kaip jau paminėta aukščiau į tą pačią didelio dydžio sauskelnių grupę patenka ir L, ir XL ar XXL dydžio sauskelnės.

Taip pat norime paminėti, kad į tas pačias sugeriančių gaminių grupes patenka ir **labai skirtingų techninių savybių produktai** (medžiagų, iš kurių pagaminta, kokybė, laidumas orui, laidumas drėgmei, ergonomiškumas ir pan.).

Darytina išvada, kad skirtingai nei yra su vaistais, net ir esantys vienoje kompensuojamųjų MPP grupėje šlapimą ir (ar) išmatas sugeriantys produktai yra unikalūs ir kiekvieno gamintojo skirtingi, nes gaminant to pačio tipo sugeriančius gaminius gamintojai naudoja visiškai skirtingas gamybos technologijas bei medžiagas ir jų techninės specifikacijos iš esmės yra skirtingos.

Jie nėra tapatūs nei kokybe, nei techninėmis savybėmis. Nėra vienodai tinkančio produkto visiems vartotojams, skirtingai nei kompensuojamųjų vaistų kainyne, kur vaisto poveikis priklauso nuo veikliosios medžiagos t.y. **negalima taikyti tos pačios taisyklės kaip ir vaistams, kad „gydo veiklioji medžiaga“.**

Akivaizdu, kad į tą pačią kompensuojamųjų MPP grupę patekus skirtingą sugeriamumą, dydį bei technines savybes turintiems, šlapimą ir (ar) išmatas sugeriantiems gaminiams, **skiriasi ir jų gamybos kaštai**. Dėl to atitinkamai skiriasi šių produktų deklaruotos kainos.

Įtvirtinus numatytus pakeitimus didžioji dalis šlapimo ir (ar) išmatų nelaikančiųjų asmenų nebeteiktų galimybės gauti individualius poreikius geriausiai atitinkantį produktą.

Vartotojai išbando šlapimą sugeriančius gaminius ir labai greitai įvertina jų kokybę, bei atitikimą paciento, turinčio šlapimo ir (ar) išmatų nelaikymą, poreikius. Netinkami gaminiai sukelia akivaizdžias pasekmes tiek vartotojui (pratekėjimai, odos pažeidimai, socialinė izoliacija dėl galimų pratekėjimų baimės), tiek artimiesiems (patalynės skalbimai, komplikacijų gydymas, nugaros traumos keičiant produktus ir t.t.).

Antra, Lietuvos Respublikos Sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 10 straipsnio pakeitimo įstatyme yra numatyta, kad „*Paciento priemoka dengiama tik už tą...medicinos pagalbos priemonę, už kurią Kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių kainyno grupėje bazinei kainai apskaičiuoti nustatyta paciento priemoka yra mažiausia.*“

Akivaizdu, kad įsigaliojus šiems pokyčiams, pažeidžiamiausios visuomenės grupės nebeteiks galimybių gauti šiuo metu naudojamus ir labiausiai jų poreikius atitinkančius kompensuojamuosius šlapimą ir (ar) išmatas sugeriančius gaminius. Tokiu atveju vartotojai bus priversti pirkti jų poreikių neatitinkančius kompensuojamuosius bazinius produktus arba pirkti įprastus jiems individualiai tinkamus, tačiau valstybės nekompensuojamus gaminius, kas akivaizdžiai padidins jų namų ūkio išlaidas.


Šlapimo ir (ar išmatų) valdymo kaštai yra tiesioginiai ir netiesioginiai. Tiesioginiai kaštai – tai gaminių kaina. Netiesioginiai kaštai – tai slaugytojų darbas, gretutinės ligos ir jų gydymo kaštai, pailgėję lovodieniai, drabužių ir patalynės skalbimo kaštai, odos pažeidimų gydymo kaštai. Svarbu pabrėžti, kad tiesioginiai kaštai (skirti šlapimo ir (ar) išmatų nelaikymo produktams) šiame kontekste sudaro tik mažą dalį visų išlaidų. Didžiąją dalį sudaro netiesioginiai kaštai, kurie apribojus galimybę pacientams pasirinkti jiems tinkamą produktą išaugs ir tai didins PSDF išlaidas kitose srityse.

Nei vieno tyrimo metu nebuvo nustatytas gaminys, kuris vienodai tiktų visiems naudotojams, todėl platus gaminių asortimentas yra būtinas individualiems poreikiams patenkinti ir efektyviai valdyti šlapimo ir (ar) išmatų nelaikymą, tuo siekiant išvengti PSDF išlaidų didėjimo kitose srityse.

Apibendrinant norime pažymėti, kad Lietuvos Respublikos Farmacijos įstatymo Nr. X-709 57 straipsnio 12 punkto 1 papunktyje nustatyti reikalavimai MPP įtraukimui į kompensuojamųjų MPP kainyną yra diskriminuojantys vartotojus (pagal ligos sunkumą, kūno sudėjimą, fizinius poreikius ir t.t.), mažinantys konkurenciją tarp gamintojų. Akivaizdu, kad norint įtraukti į kompensuojamųjų MPP kainyną šlapimą ir (ar) išmatas sugeriančias priemones, kurios neatitinka šio įstatymo 12 punkto 1 papunkčio reikalavimų, dėl aukščiau aprašytų produktų techninių savybių skirtingumo, kiekvienai iš 1 papunkčio sąlygų neatitinkančiai MPP turėtų būti taikomi naujai numatyto Farmacijos įstatymo Nr. X-709 57 straipsnio 12 punkto 2 papunkčio b dalies reikalavimai, kas sukeltų didelius administracinius krūvius kainyną sudarantiems asmenims.

Todėl manome, kad parengti aptariamų įstatymų pakeitimai neatspindi visuomenės poreikių ir nesudaro galimybės pacientams gauti jiems tinkamas kokybiškas kompensuojamas priemones ir yra skirti tik PSDF pinigų tiesioginiam taupymui, neatsižvelgiant į tai, kad tuo pačiu išlaidos pradės didėti kitose PSDF išlaidų srityse. Priėmus šiuos įstatymų pakeitimus konkurencija tarp gamintojų/tiekėjų nedidės, o bus padaryti didelė finansinė žala vartotojui.

Priedai: ISO 15621 „Šlapimą sugeriantys gaminiai: bendrosios vertinimo gairės“ apibendrinimas


Giedrius Sakalauskas
Pardavimų vadovas Lietuvai
UAB Essity Lithuania,

ISO 15621 „Šlapimą sugeriantys gaminiai: bendrosios vertinimo gairės“ apibendrinimas

Prieš priimant šlapimą sugeriančių priemonių kompensavimo tvarkos pakeitimus, būtų tikslinga atsižvelgti į ISO 15621 „Šlapimą sugeriantys gaminiai: bendrosios vertinimo gairės“, kuris yra bendroji įžanga į šlapimą sugeriančių priemonių, kurias naudoja šlapimo nelaikantys žmonės, vertinimo metodologiją. Standartas apima tokius aspektus: a) šlapimo nelaikančių asmenų poreikiai; b) šlapimą sugeriančių gaminių naudotojams ir šlapimo nelaikančių asmenų slaugytojams svarbiausi veiksniai; c) rekomendacijos, kaip tuos veiksmus galima vertinti ir t.t.



Gaminių vertinimo tikslas – padėti išsirinkti tinkamą gaminį. Geriausia turima informacija paremtas pasirinkimas turėtų būti prioritetas. Priimant sprendimus būtina atsižvelgti į keletą svarbių veiksnių, pavyzdžiui, poreikį, veiksmingumą, kainą, poveikį aplinkai.

Šiame standarte yra aprašomi svarbiausi šlapimo nelaikymo gaminių pasirinkimo kriterijai, kurių vienas – „**Su naudotoju susiję veiksniai**“.

Galutinio naudotojo poreikiai visuomet turi būti pats svarbiausias aspektas ir tai priklauso nuo:

1. **Gyvenimo kokybės** - visų formų šlapimo nelaikymas gali paskatinti atskirtį, sukelti depresiją ir fiziologines problemas bei smarkiai pabloginti šlapimo nelaikančio asmens ir jo šeimos narių socialinius ir darbo aspektus. Šlapimą sugeriantys gaminiai gali turėti teigiamą įtaką šlapimo nelaikančių žmonių gyvenimo kokybei – padėti jiems išlikti oriems, dirbti, keliauti, dalyvauti socialinėje veikloje ir gyventi visavertį ir pasitenkinimą teikiantį gyvenimą.
2. **Savarankiškumo ar reikalinga pagalba** - pats svarbiausias tikslas – suteikti žmonėms galimybę gyventi savarankišką gyvenimą. Kiekvienam žmogui svarbu gebėti pačiam nueiti į tualetą, valdyti šlapimo nelaikymą ir nusišlapinti. Savarankiškumas užtikrinamas, kai žmogus gali pats nueiti į tualetą ir pasikeisti šlapimą sugeriančius gaminius. Tačiau daugelis galutinių naudotojų šiuo aspektu nėra savarankiški, jiems reikalinga pagalba.
3. **Šlapimo nelaikymo pobūdžio** - įprasto šlapimo nelaikančio asmens vertinimo proceso metu nustatomas šlapimo nelaikymo pobūdis, tinkamas gydymas ir, pavyzdžiui, reikalinga šlapimą sugeriančių gaminių rūšis. Gaminio tinkamumas priklauso nuo šlapimo nelaikymo dažnumo, šlapimo kiekio ir tekėjimo greičio. Dažnumo ir apimtys lentelė (DAV) arba šlapimo pūslės dienoraštis (bent 24 val.) ir įkloto testas (ištekėjimo testas) gali būti itin naudingos priemonės teisingai informacijai apie šlapimo nelaikymą gauti.
 Kai kuriuos žmones vargina tik nedidelio kiekio šlapimo nelaikymas ir tik retais atvejais, todėl jiems puikiai tinka šlapimą sugeriantys gaminiai, skirti naudoti esant nedideliui šlapimo nelaikymui. Kiti gali nesulaikyti didesnio kiekio šlapimo, todėl jiems reikia šlapimą sugeriančių priemonių, kurios greitai sugeria, paskirsto ir sulaiko šlapimą įvairiose situacijose.
 Poreikis naudoti šlapimą sugeriančius gaminius priklauso nuo to, kaip toli yra tualetas, bei galimybės juo pasinaudoti. Kai šlapimo nelaikymas yra nedidelis arba jo visai nėra, gaminiai nuo šlapimo nelaikymo vis tiek gali būti reikalingi, jei nėra galimybės nueiti į tualetą dėl judėjimo arba prieigos problemų.
4. **Galutinio naudotojo savybių** - renkantis šlapimą sugeriančius gaminius, būtina atsižvelgti į daugelį atskirų asmens savybių. Galutiniai naudotojai yra skirtingi. Nors šlapimo nelaikymu paprastai skundžiasi vyresnio amžiaus žmonės, šis sutrikimas kamuoja visų amžiaus grupių žmones. Šlapimo nelaikymas taip pat pasireiškia tiek kitais atžvilgiais visiškai sveikiems, tiek sunkiai sergantiems asmenims.
 Gebėjimą savarankiškai valdyti šlapimo nelaikymą gali apriboti fizinės ir protinės sveikatos pablogėjimas. Dėl pablogėjusio judumo kai kurie gaminiai tampa nepraktiški, gali tekti pakeisti tualetą įrangą arba dėvimus drabužius, kad gaminius būtų galima veiksmingai naudoti. Taip pat kai kuriuos gaminius gali būti sunku naudoti dėl sumažėjusio miklumo (rankų arba pirštų valdymo problemos) ar sutrikusios regos. Antropometrinės ypatybės (pavyzdžiui, ūgis, liemens, šlaunų apimtis) irgi daro įtaką gaminio veiksmingumui ir naudojimui komfortui. Kai kurie gaminiai gali būti nepraktiški arba neveiksmingi, jei blogai prilimpa prie kūno. Jei šlapimo nelaikančio žmogaus proto šviesumas sumažėjęs, jam geriausia tikėtų į įprastus apatinius drabužius panašūs šlapimą sugeriantys gaminiai.
5. **Veiklos** - gali būti, kad vienodas šlapimo takų problemas turinčių žmonių poreikius geriausiai patenkins naudojami skirtingi gaminiai – priklausomai nuo vietos, kur jie yra (namie, darbe, verslo kelionėje, su draugais), ir veiklos (fizinė mankšta, kelionės).
 Kasdienė veikla gali daryti įtaką gaminių pasirinkimui. Geriausiai šlapimo nelaikymą galima valdyti naudojant kelis gaminius. Skirtingi gaminiai gali

geriausiai tikti skirtingose situacijose: dienos metu, einant kur nors su draugais (kuomet reikia diskretiškumo), naktį arba būnant namuose (kuomet svarbiau komfortas), vykstant atostogauti (kuomet negalima pasiimti didelio kiekio vienkartinį šlapimą sugeriančių gaminių).

Paprastai tie, kurie gali pasikeisti šlapimą sugeriantį gaminį bet kuriuo metu patys, greičiausiai išsivers ir su mažesniais šlapimą sugeriančiais gaminiiais, nei tie, kuriems reikalinga slaugytojo pagalba. Be to, žmonės, kurie daug keliauja (pavyzdžiui, verslo ar socialiniais reikalais), turėtų gerai apgalvoti tokius aspektus kaip atsarginių šlapimą sugeriančių priemonių nešiojimas su savimi, panaudotų gaminių išmetimas ir nešvarių drabužių skalbimas. Šie veiksniai lemia gaminio pasirinkimą.

6. **Individualių poreikių** - skirtingiems žmonėms reikia skirtingų gaminių. Todėl galutiniam naudotojui turėtų būti leista pasirinkti išbandyti įvairius gaminius, kad galėtų nustatyti, kuris jam geriausiai tinka,

Šlapimo nelaikantys žmonės nori gyventi kaip įmanoma normalesnį gyvenimą ir nevaržomai dėvėti norimus drabužius.